

Karolína Nohýnková

„Abychom dospěli k představě o povaze daného díla, musíme podniknout rozbor jeho složek a rozbor uměleckých postupů, jimiž je materiálu využito k uplatnění estetické funkce. V zásadě máme neustále na mysli všechny možné složky a již skutečnost, že některé složky nejsou v díle zastoupeny nebo není jich využito k uplatnění estetické funkce, umožňuje, abychom si učinili obraz o povaze daného díla“ (Vodička 1969, s. 21).

Tra Mi Phamová

„Každý literární styl, každé literární období má svou vnitřní životní sílu a přitažlivost, umožňuje jisté množství obměn a nuancí, jisté odstupňování ve výrazových prostředcích i jisté bohatství v aplikacích na jednotlivých tématech. Jestliže historik zná stav struktury v daném okamžiku, má možnost sám posoudit, pokud a jak bylo využito možností, jež daná situace poskytuje.“ (Vodička 1969, s. 19).

Eliška Rybová

„Každý literární styl, každé literární období má svou vnitřní životní sílu a přitažlivost, umožňuje jisté množství obměn a nuancí, jisté odstupňování ve výrazových prostředcích i jisté bohatství v aplikacích na jednotlivých tématech. Jestliže historik zná stav struktury v daném okamžiku, má možnost sám posoudit, pokud a jak bylo využito možností, jež daná situace poskytuje.“ (Vodička 1969, str. 19).

Renáta Routová

„Pro rozbor imanentního vývoje literárního je důležité znát *tendence* tohoto vývoje. Jednotlivá díla tuto tendenci mohou tlumočit jen nedokonale nebo částečně [...]. Z hlediska těchto tendencí literárního vývoje můžeme však také literární díla hodnotit. Nejde zde o vystižení jejich estetické hodnoty, jde zde pouze o postižení jejich *hodnoty vývojové*.“ (Vodička 1969, s. 23).

Lucie Fríbertová

„Z hlediska těchto tendencí literárního vývoje můžeme však literární díla také hodnotit. Nejde zde o vystižení jejich estetické hodnoty, jde zde pouze o postižení jejich **hodnoty vývojové**. Dílo, které posunuje vývoj struktury určitým směrem, má přirozeně i svou vývojovou hodnotu, která tkví v změnách, jež přináší. Lze však posoudit i vývojovou hodnotu díla podle toho, jak tlumočí vývojovou tendenci, zdali ji vyjadřuje plněji než díla předcházející“ (Vodička 1969, s. 23).

Monika Seidlová

„Srovnáním s díly předcházejícími můžeme odhadnout, že složky, které jsou v novém díle zvláště zdůrazněny, jsou i esteticky aktualizovány, tj. že se k nim nutně připoutává pozornost čtenáře, pokud je zvyklý na díla předcházejícího typu. Srovnáním s díly předcházejícími můžeme zjistit, jak se změnila organizace literární struktury, tj. poměr složek, jak se mění v dílech druhové rozčlenění a ohraničení, jak se střídají umělecké postupy a jak se proměňuje tematika.“ (Vodička 1969, s. 23).

Alžběta Švecová

„Na každé dílo i na soubor děl se díváme jako na celek směřující k určitému cíli, jež poznáme vnitřním rozbořením vztahů složek struktury, takže jednotlivých složek v díle je užito jako prostředků k cíli, obsaženému imanentně v díle.“ (Vodička, 1969, s. 19).

Magdalena Titlbachová

„V možnostech využití nebo nevyužití některých složek pro estetický účel tkví rozrůznění mezi poezií a krásnou prózou nebo rozrůznění mezi základními druhy, např. lyrikou a epikou. Druhovým rozlišením je již do jisté míry předurčen výběr a uspořádání některých složek (např. dějových motivů v epice), ale i toto omezení umožňuje vždy množství nejrůznějších realizací. Je například známo, že se v některých obdobích, např. v romantismu, zastírá rozhraničení mezi druhy, takže tradiční postupy všech druhů se vzájemně prostupují (u nás např. u Máchy)“ (Vodička 1969, s. 21).

Kateřina Ambrůzová

„V díle se setkáváme i s jistým světovým názorem, ideologií, která je v něm aspoň záporně přítomna i tehdy, když se jí básník vyhýbá. (...) Při rozboru významové a tematické stránky musíme totiž mít na mysli nejen to, co je v díle jednoznačně sděleno, ale i to, co umožňuje mnohoznačný výklad, a konečně i to, co v díle vysloveno není. Na těchto všech okolnostech je totiž závislé estetické vnímání díla.“ (Vodička 1969, s. 22).

Anna Bartošová

„Zřetel soustředěný ke změnám předpokládá, že se na dílo nedíváme v jeho staticky dané podobě, ale že v něm spařujeme dynamickou součást vývojového procesu. Popíšeme-li např. v Máchově Májí básnický jazyk, tematiku, kompozici, postavení subjektu básnickova v díle, pak tím vším nepostihneme ještě postavení tohoto díla v historickém začlenění a nemůžeme si uvědomit ani vývojovou hodnotu díla“ (Vodička 1969, s. 17).

Dorota Bouchalová

„Při rozboru významové a tematické stránky musíme totiž mít na mysli nejen to, co je v díle jednoznačně sděleno, ale i to, co umožňuje mnohoznačný výklad, a konečně i to, co v díle vysloveno není. Na těchto všech okolnostech je totiž závislé estetické vnímání díla“ (Vodička 1969, s. 22).

Tereza Brokešová

„Při rozboru významové a tematické stránky musíme totiž mít na mysli nejen to, co je v díle jednoznačně sděleno, ale i to, co umožňuje mnohoznačný výklad, a konečně i to, co v díle vysloveno není. Na těchto všech okolnostech je totiž závislé estetické vnímání díla“ (Vodička 1969, s. 22).

Marie Hadererová

Anna Králová

„To, co se proměňuje a vyvíjí, nejsou přirozeně hmotně existující díla, ale proměňuje se v konkrétních dílech organizace souboru všech složek literárních. Upírá se tedy odedávna pozornost literárních historiků k něčemu, co je za literárními díly jako pomyslný inventář všech možností literární tvorby, ať již okruh tohoto souboru je jakkoliv omezen na jednotlivého autora, jednotlivý druh literární nebo na jednotlivé období [...]“ (Vodička, 1969, s. 18-).

Petra Martanová

„To, co se proměňuje a vyvíjí, nejsou přirozeně hmotně existující díla, ale proměňuje se v konkrétních dílech organizace souboru všech složek literárních. Upírá se tedy odedávna pozornost literárních historiků k něčemu, co je za literárními díly jako pomyslný inventář všech možností literární tvorby, ať již okruh tohoto souboru je jakkoliv omezen na jednotlivého autora, jednotlivý druh literární nebo na jednotlivé období (romantismus, realismus atd.). Tento zřetel k vývoji vztahů trvalých a stálých složek literární tvorby si důsledně uvědomily novější směry literární estetiky, které pro onen nehmotný, v podvědomí čtenářstva uložený a přitom ve všech dílech se projevující soubor složek mají termín: **struktura**“ (Vodička 1969, s. 18).

Michal Mandřák

„Izolovaná analýza struktury díla neozřejmuje nám jeho postavení ve vývoji, ba neumožňuje ani odhalení všech jeho vlastností z hlediska estetické funkce. [...] Proto analýzu díla musí provázet neustálý zřetel k literární tradici. Teprve na tomto podkladě máme možnost pozorovat dílo jako projev vyvíjení se struktury a chápat je dynamicky jako změnu a tendenci k jistému vývoji“ (Červenka-Vodička 1969, s. 23).

Tomáš Matys

„Oblast uměleckých projevů je ovládána postuláty směřujícími k vrcholnému účelu všech uměleckých projevů, k estetickému účinu. Není proto důvodu, proč bychom nemohli posuzovat i literární jevy, jednotlivé dílo, celé dílo autorovo, období jako zkonkrétněné projevy chtěného úsilí pro dosažení estetického účinu v oblasti literární“ (Vodička 1969, s. 20).